

**Inlichtingen op het adres van J. M. Peereboom,
betrekkelijk de heffing van tiend der producten van hoge
veengronden te Deurne.**

Inhoudsopgave

Inlichtingen op het adres van J. M. Peereboom,1
Bij besluit van 24 juli 1861 vroeg de Tweede Kamer der Staten-.....1
29 september 1861 In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal2

Bij besluit van 24 juli 1861 vroeg de Tweede Kamer der Staten-

Generaal inlichtingen omtrent een adres van J. M. Peereboom, te Helmond, hare medewerking inroepende, opdat de gemeente Deurne verschoond moge blijven van de heffing van tiend der producten van hoge veengronden.

Ter voldoening aan dat verzoek heeft de Minister van Finantien, de heer Betz, thans de volgende inlichtingen gegeven:

"Toen voor eenige jaren de toenemende teelt van boekweit in de Peel onder Deurne en Asten meer bijzonder de aandacht trok, en overigens bleek dat voor die teelt door de Gedeputeerde Staten geen vrijdom van novale tiend was verleend, werd het op grond van het tiendregt, den Staat in Noordbrabant toekomende, pligtmatig geoordeeld, tot verpachting van den tiend der boekweit over te gaan.

Al spoedig kwamen belanghebbenden, onder anderen J. M. Peereboom, met bezwaren tegen die verpachting te berde, hoofdzakelijk aanvoerende, dat in de provinciën Drenthe, Overijssel, Groningen en Limburg geen tiend van veengronden geheven wordt; dat tiend in het algemeen nadeelig voor den landbouw en in het bijzonder hunne teelt met aanzienlijke kosten verbonden is, en dat art. 2, lit. c, der wet van 6 juni 1840 (Staatsblad n°. 17), aanleiding geeft tot vrijdom van tiend voor ontgonnen hoge veenen.

Zoo als uit het adres blijken kan, antwoordde de toenmalige Minister van Finantien, bij resolutie van 7 augustus 1860, n°. 58: "1°. dat de vergelijking van de veenen der Peel met die van de provinciën Drenthe, Overijssel, Friesland, Groningen en Limburg niet opgaat, omdat de Staat in die provinciën geen tiendregt heeft en daarentegen in Noordbrabant algemeen tiendheffer is; 2°, dat de afbranding en tijdelijke bebouwing van hoge veenen niet als ontginning in den zin der genoemde wet kan worden aangemerkt; 3°. dat bovendien die wet in art. 13 de wijze voorschrijft, waarop de verschillende vrijdommen, ook die van novale tiend, kunnen verkregen worden en daartoe uitdrukkelijk eene toekenning van den vrijdom door Gedeputeerde Staten vordert, welke de adressant niet bewijst, zelfs niet beweert aangevraagd en verkregen te hebben; 4°. dat in dezen stand der zaak de Regering verplicht is, het tiendregt van den Staat te doen gelden."

De verpachting had in 1860 en 1861 werkelijk plaats.

Geenszins werd bij het tweede deel van dat antwoord uit het oog verloren, dat art. 2, lit. c, der genoemde wet hoge veenen opnoemt onder de *woeste gronden*, voor wier ontginning tij[?] vrijdommen toekent: er werd alleen ontkend dat de afbranding der hoge veenen voor de boekweitteelt *ontginning* tot bouwland is in den zin dier wet. Die wet, ten doel hebbende aanmoediging van landverbetering, bepaalt als middel daarvoor vrijdom van lasten voor de *ontginning* van woeste gronden. Naar het oordeel van velen is door ontginning niets anders te verstaan, dan eene bewerking, die inderdaad den grond verbetert en geschikt maakt om *voortdurend* vruchten voort te brengen.

Met de bewerking der teelgronden voor de boekweitteelt is dit geenszins het geval. Deze bewerking bestaat daarin, dat de veenzode wordt omgehakt, door afleiding van water gedroogd en vervolgens gebrand, waarna de grond gedurende een klein aantal jaren met boekweit wordt bezaaid. Na verloop van die jaren is de asch der verbrande veenzode, uitmakende het vruchtbare bestanddeel van den grond, vernietigd, en de grond *uitgeboekweit*, onvruchtbaarder en woester geworden dan hij vóór den aanvang der bewerking was; bewijs genoeg dat die bewerking, van geringen duur, geen aanleiding kan geven tot toekenning der vrijdommen, toegelaten voor werkelijke ontginningen.

In de andere provinciën, waar het branden van veen ter bezaaijen met boekweit sedert lang gebruikelijk is, word er niet aan gedacht, ter zake van die bewerking eene aangifte te doen ter verkrijging van vrijdom van verhoogde grondbelasting, en in de Peel zijn de aangiften, op enkele uitzonderingen na, eerst gedaan na de eerste tiend verpachting, of althans nadat het bekend was dat het domeinbestuur de tiend ten behoeve van den Staat te verpachten. Dit maakt dat Gedeputeerde Staten, al beschouwen zij de boekweitteelt als ontginning in den zin der wet, toch niet, zonder art. 14 der

wet van 6 juni 1840 te overtreden, vrijdom kunnen verleenen voor de oppervlakten die reeds vóór 1860 bezaaid waren.

65 Wetenswaardig is in dit opzicht de omschrijving, die een der voornaamste belanghebbenden, de directeur der Maatschappij tot ontginning der Peel, in de tweede aangifte eener werkelijke ontginning van de ontgonnen gronden geeft: "Ruim twaalf bunders, die vroeger als *boekweitland* en uitgeveende grond zijn gebezigd, zijn *thans tot cultuur gebragt* en tevens onderscheiden stichtingen voltrokken, welke gelegen zijn nabij de nieuwe nommers," enz. Hierin ligt de erkenning, dat de vroegere boekweitteelt geen *ontginning* was: anders hadden niet de vrijdommen van artt. 3-7

70 kunnen gevraagd worden. Maar hoe afdoende al deze redenen ook mogen zijn ten bewijze dat de vrijdommen, toegelaten bij de genoemde wet, hier niet toepasselijk zijn, niet de Minister van Finantien, maar, zoo als reeds bij de resolutie van 7 augustus 1860 gezegd werd, de Gedeputeerde Staten zijn bevoegd om over die toepasselijkheid uitspraak te doen. Zij 75 hebben reeds in 1860 de vrijdommen toegekend aan 600 bunders gebrand veen in de gemeente Asten, en bij beschikking van 19 november 1861 aan 8 bunders in de gemeente Deurne. Dit laatstgemeld bundertal maakt de zoogenaamde ontginning uit, waarvoor de adressant aangifte heeft gedaan. Voorts hebben zij in december 11. verklaard, voornemens te zijn, de vrijdommen ook toe kennen aan de veengronden, die de adressant 80 in de gemeente Deurne van die gemeente in pacht heeft, en aan nog andere veengronden van die gemeente. De uitspraak wacht echter op eene opmeting van het bezaaide gedeelte. Wanneer die uitspraak gedaan en daarbij de vrijdom, bedoeld bij art. 6 der genoemde wet, toegekend zal zijn, zal natuurlijk voor den Staat geen tiend geheven worden van de perceelen die vrijdom verkregen hebben, maar zoo lang dat niet geschied 85 is, zijn de ambtenaren van het domeinbestuur verplicht, het regt van den Staat op de tiend te handhaven en te doen gelden.

In de gemeente Asten echter is de tiend in 1861 niet meer verpacht en zal zij ook niet meer verpacht worden, omdat het, daargelaten de verleende vrijdom, later 90 gebleken is, dat daar het novaal tiendregt niet aan den Staat behoort. Het bewijs hiervan ligt in de later voor de hand gekomen resolutie van den Raad van State der Vereenigde Nederlanden, van 14 april 1771, waarbij aan de toenmalige heeren van Asten en Ommmer [Ommel], tegen betaling van fl200 en een recognitie-cijns van f3, zijn gecedeerd en afgestaan "de novale tienden, houtschatten, moeren en mineralen met relatie tot de onlangs ingestoken en in het vervolg in te steken gemeentensgronden 95 binnen de heerlijkheid van Asten en Ommel", waarop den 6den september 1771 de opdracht voor leenmannen in de leen- en tolkamer te 's Hertogenbosch is gevolgd.

29 september 1861 **In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal** van Donderdag 26 Sept. zijn ingekomen de volgende verzoekschriften, als: 1°. van J. Deckers en andere landbouwers in het Helenaveen, gemeente Deurne en Liessel 100 (Noordbrabant), tegen de heffing van novale tienden aldaar; en 2°. van C. Ruraard, veerman en tapper aan het Lekskensveer, houdende aanklagt over de weigering der regering om steenkolen van buitenslands aldaar te mogen inslaan. Deze adressen zijn verzonden naar de commissie voor de verzoekschriften. 105

Personenregister

J. M. Peereboom, te Helmond.....1
 Minister van Finantien, de heer Betz.....1
 van J. Deckers en andere landbouwers in het Helenaveen.....2